

УДК 336.227.2:343.37

JEL H26, K34, O34, F38, F23, M48

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2026-14-10>**Єлхін О.В.**

тимчасово виконуючий обов'язки начальника восьмого управління,
Департамент стратегічних розслідувань
Національної поліції України;
полковник поліції,
доктор філософії

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-3910-0187>

РОЯЛТІ ЯК МЕХАНІЗМ ВИВЕДЕННЯ КАПІТАЛУ: ЗАКОННІ ТА НЕЗАКОННІ ПРАКТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

У статті проаналізовані особливості роялті як механізму виведення капіталу з акцентуванням уваги на формах такої діяльності в умовах війни. Акцентована увага на тому, що перехідний стан соціально-економічної системи України характеризується з одного боку становленням ринкових практик, розвитком нових форм господарської діяльності та моделей управління бізнесом, а з іншого тінізацією та криміналізацією секторів економіки. Обґрунтовано, що одним із таких негативних явищ є виведення активів за межі економічної системи держави, шляхом вчинення фінансових та інших операцій протиправного характеру. Вказане явище охарактеризоване як економічна та правова проблема. Наголошено на особливій актуальності нейтралізації таких протиправних практик в умовах війни. Основна увага акцентована на особливостях використання роялті як інструменту виведення капіталу поза межі України. Визначені особливості роялті як інструменту агресивного податкового планування, а саме правову спрощеність відчуження прав інтелектуальної власності. Окреслені теоретичні основи дослідження цієї проблематики. Охарактеризована сутність роялті як законного механізму з точки зору податкового законодавства. Наведені особливості протиправного використання роялті як інструмента із відображенням конкретних схем такої діяльності. Визначено концепт оцінки протиправності роялті, який використовується податковими органами та виокремлені конкретні ознаки протиправності. Визначені основні інструменти, які використовуються для виявлення протиправного використання роялті. Детально охарактеризовано, на рівні авторської діаграми, реальні масштаби виведення капіталу із використанням механізму роялті за період воєнного стану.

Ключові слова: капітал; виведення капіталу; обсяги веденого капіталу; механізми виведення капіталу; податкове планування; роялті; кримінальна протиправність.

Постановка проблеми. Транзитивність соціально-економічних відносин в Україні супроводжується інституціоналізацією ключових практик ринкової економіки, впровадженням нових форм господарської діяльності та моделей ведення бізнесу. У той же час, транзитивний період супроводжується й широким спектром негативних явищ та процесів серед яких основне місце належить тінізації та криміналізації економіки. Одним із структурних елементів таких негативних явищ є використання різних моделей виведення капіталу з України, що становить комплексну економіко-правову проблему. Загалом, виведення капіталу є комплексним механізмом, що полягає у переміщенні фінансових ресурсів, активів або майнових прав за межі національної економічної системи шляхом здійснення фінансових, господарських, корпоративних операцій, які можуть мати як законний, так і протиправний характер. Як економічна проблема такі практики призводять до зменшення інвестиційного потенціалу, скорочення податкових надходжень, зниження рівня фінансової стійкості

держави та сповільнення економічного розвитку. Крім того, такі практики слушно аналізувати і як правову проблему, оскільки останні пов'язані із використанням прогалин у законодавстві, недосконалістю правових механізмів та управлінських практик щодо здійснення фінансового контролю, легалізацією доходів, сформованих за результатами злочинної діяльності та функціонуванням організованих злочинних угруповань транснаціонального характеру.

Принагідно наголосити, що особливої гостроти вказана проблематика набуває в умовах повномасштабної війни, адже виведенні активи – це недоотриманні кошти державного бюджету, дестабілізація курсу національної валюти та визначення валютних резервів, що є не просто економічною проблемою, а питання стійкості та обороноздатності держави, також можливостей післявоєнної відбудови. Не вдаючись до характеристики усіх механізмів виведення капіталів, оскільки кожен із них потребує окремого детального аналізу, акцентуємо увагу на використанні

роялті, як механізму виведення активів. У загальному можна відзначити, що роялті – це платежі за користування об'єктами права інтелектуальної власності, а їх привабливість для агресивного податкового планування зумовлена нематеріальним характером таких об'єктів, складністю оцінки їх реальної вартості та мобільністю об'єктів інтелектуальної власності, наприклад передача прав на такі об'єкти можлива шляхом укладення одного договору у межах будь-яких юрисдикцій. За даними ОЕСР, близько 60% міжнародних податкових спорів стосуються саме роялті та прав інтелектуальної власності [12].

Зважаючи на викладене дослідження цієї проблематики є своєчасним та актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідно відзначити, що проблематика роялті досліджувалась значною кількістю науковців як у межах економічних, так і правничих наук [док. див.: 1; 2; 9; 10] Крім того, теоретичну основу протидії розмиванню бази оподаткування через продукти інтелектуальної власності закладено в Плані дій BEPS ОЕСР/G20 (кроки 5, 8–10), що запровадив функціональний аналіз DEMPE та пехус-підхід до пільгових режимів [13], а питання бенефіціарної власності, трансфертного ціноутворення та контрольованих іноземних компаній урегульовано Податковим кодексом України (далі – ПКУ) [3], з урахуванням положень якого відповідну правозастосовну практику формує Державна податкова служба через систему контролю трансфертного ціноутворення, а також судова система України у межах підсудності окремих спорів.

Водночас, аналіз наукових джерел та практики роботи правоохоронних органів свідчить про відсутність комплексних досліджень, які поєднували б економіко-правовий аналіз механізму використання роялті для виведення активів із використанням методологічного підходу, основна увага акцентується на правозастосовній практиці в умовах війни. Особливої уваги потребує розмежування правомірної податкової мінімізації та кримінальної протиправності у цій сфері, оскільки у доктрині та практиці воно проводиться не за формою операції, а за наявністю реальної ділової мети та економічної суті. Концепція бенефіціарного власника доходу, закріплена у ст. 103 ПКУ та в коментарях до Модельної конвенції ОЕСР, разом із тестом основної мети (PPT) формує сучасний інструментарій оцінки, який і застосовується до операцій із роялті.

Метою статті є розкрити сутність роялті як механізму виведення капіталу, розмежувати його законні та незаконні форми, узагальнити

позицію податкових органів щодо ознак використання роялті як однієї із форм кримінальної протиправності та оцінити обсяги виведення капіталу із використанням таких механізмів в умовах війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розпочинаючи безпосередній аналіз проблематики слушно акцентувати початкову увагу на сутності роялті та віднесення його до витрат. Так, роялті – це будь-який платіж, отриманий як винагорода за користування або за надання права на користування об'єктом права інтелектуальної власності. Відповідно до пп. 14.1.225 ПКУ до роялті належать платежі за користування авторським правом на твори, комп'ютерні програми, патент, зареєстровану торговельну марку, дизайн, секретну формулу чи процес. Принципово, що платежі за придбання примірника програми для кінцевого використання без права подальшої передачі не є роялті, а у правовій площині розглядається як оплата товару чи послуги. Економічна логіка механізму симетрична. Українська операційна компанія сплачує роялті іноземній структурі, на яку оформлено право інтелектуальної власності. Для компанії роялті – це витрати, що зменшують базу податку на прибуток; для держави – одночасно відплив капіталу та звуження податкової бази. Саме цей подвійний ефект – виведення плюс завищення витрат – робить роялті привабливим інструментом для різних форм протиправної діяльності. Додаткову вигоду дає податковий арбітраж: пільговий режим для доходів від ІВ (IP-box) у юрисдикції-отримувачі та знижена ставка податку на репатріацію за конвенцією (наприклад, до 5% за Конвенцією Україна – Кіпр замість 15% за ПКУ) [3]. Узагальнено механізм виведення через роялті можна подати у вигляді циклу (рис. 1): реальні бенефіціари реєструють підконтрольного нерезидента в пільговій юрисдикції ⇒ на нього оформлюють право на торговельну марку чи програмне забезпечення, фактично створене в Україні ⇒ українська операційна компанія отримує право користування ним «назад» за ліцензією та сплачує роялті за зниженою ставкою ⇒ дохід акумулюється за кордоном і спрямовується на придбання активів або повертається під виглядом інвестицій.

Водночас, необхідно звернути увагу, що використання роялті не є апріорі протиправною діяльністю, саме тому слушно звернути увагу на аналізі його ознак як законного та протиправного інструменту. Так, сама по собі виплата роялті законна. Межу між правомірним плануванням і зловживанням визначає

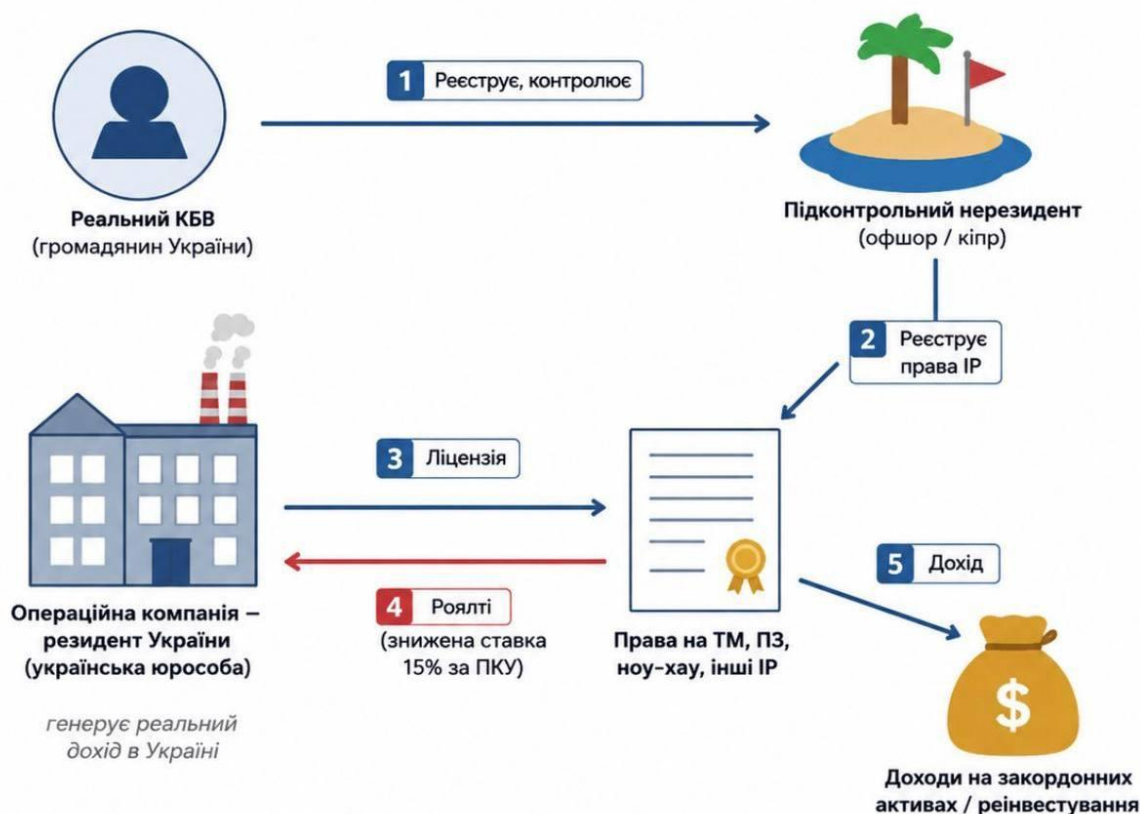

Рис. 1. Виведення капіталу через роялті

Джерело: матеріали роботи Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України

відповідність юридичної конструкції економічній реальності. Ключовим інструментом є функціональний аналіз DEMPE (розробка, покращення, підтримка, захист, експлуатація), за яким прибуток від продуктів інтелектуальної власності належить тому, хто реально виконує ці функції та несе витрати й ризики. Якщо всі функції виконує українська компанія, а нерезидент лише де-юре «тримає» актив, підстав для роялті немає або вони мінімальні. Поряд із DEMPE діють тест бенефіціарного власника (п. 103.3 ПКУ) – пільга конвенції не застосовується до транзитного отримувача, та тест основної мети (РРТ). Спеціальна норма пп. 140.5.7 ПКУ прямо збільшує фінансовий результат на суму роялті, нарахованих небенефіціарному отримувачу або всупереч принципу «витягнутої руки». Отже, роялті є законними за одночасної наявності реальної присутності нерезидента (substance), його статусу бенефіціарного власника, ринковості ставки, ділової мети та відсутності штучного «переписування» права, створеного в Україні. Порушення хоча б цих умов переводить операцію в площину незаконного виведення.

Поряд із цим, слушно охарактеризувати **концепт оцінки протиправності роялті, який використовується податковими**

органами. Узагальнено позиція Державної податкової служби щодо ознак протиправних роялті зводиться до чотирьох позицій: *по-перше*, безпідставно завищена вартість роялті; *по-друге*, застосування пільгових ставок номінальними (транзитними) отримувачами, які не є бенефіціарними власниками; *по-третє*, несплата в повному обсязі податку з доходу нерезидента (0–5% замість 15%); *по-четверте*, безпідставне заниження бази податку на прибуток за рахунок витрат на роялті. Підставою вважати такі роялті злочинними є саме штучність: право на інтелектуальну власність відірване від місця створення вартості, а нерезидент не виконує DEMPE-функцій. За наявності умислу та фіктивності дії кваліфікують за ст. 212 КК України (ухилення від оподаткування), а в разі легалізації виведених коштів за ст. 209 КК України. Доказування спирається на ліцензійні договори, податкову та фінансову звітність, дані ЄРПН, інформаційні системи ДПС, реєстри торговельних марок, відповіді іноземних компетентних органів та висновки судових експертів.

При відборі операцій для перевірки податкові органи аналізують усі контрольовані операції з ознакою нематеріальних активів,

фінансову звітність нерезидента, факт реєстрації торговельної марки в Україні та її первинного власника; ставка роялті понад 5% автоматично підвищує увагу, а відсутність витрат у нерезидента стає підставою для запиту. Основним інструментом залишаються офіційні запити до іноземних компетентних органів та спільні перевірки з країнами ЄС. Вирішальним доказом у суді нерідко стає судова експертиза: експертиза об'єктів права інтелектуальної власності встановлює, кому насправді належить право й де створено об'єкт, а судово-економічна – наскільки ставка роялті відповідає ринку та який розмір заниження податку. Саме поєднання цих джерел перетворює аналітичні припущення на належний та допустимий доказ, який відповідає критеріям КПК України та стандартам доказування у межах кримінального провадження.

Кейс: «Альфа-Банк / Сенс Банк». Найгучнішим публічним прикладом є справа щодо АТ «Альфа-Банк Україна» (з грудня 2022 року – АТ «Сенс Банк», націоналізований у липні 2023 року). За згідно із позицією сторони обвинувачення, у липні 2021 року банк уклав ліцензійну угоду з пов'язаною кіпрською компанією ABN Ukraine Limited на користування торговельною маркою. Раніше право на знаки належало материнському банку в Росії, який отримував роялті близько 355 тис. грн на рік; у 2021 році право переоформили на кіпрського нерезидента для застосування пільгового оподаткування. Після цього ставка роялті зросла більш ніж у 1200 разів до близько 448 млн грн на рік, і менш ніж за рік на адресу нерезидента сплачено понад 248 млн грн [5]. У вересні

2022 року колишнім керівникам банку були вручені повідомлення про підозри в ухиленні від сплати податку з доходу нерезидента, а 18 серпня 2023 року Бюро економічної безпеки та Офіс генерального прокурора повідомили про підозру колишньому бенефіціарному власнику банку М. Фрідману; за даними слідства, схема була спрямована на легалізацію активів на суму понад 1 млрд грн. Усього підозри отримали дев'ять осіб, накладено арешт на активи вартістю понад 14,4 млрд грн. Механізм описано в публічних ухвалях слідчого судді в ЄДРСР (справи № 761/9337/22, № 761/19170/23) [6; 7]. Кейс ілюструє класичну ознаку штучності – сплату за користування власним брендом у тисячократно більшому розмірі одразу після його «переписування» на нерезидента.

Продовжуючи, слушно звернути увагу й на **обсяги виведення капіталів через механізм роялті в умовах війни**. За результатами власних розрахунків автора, обсяги виведення валюти за каналом «виплата роялті» у 2020–2024 роках мали таку динаміку (рис. 2): 2020 – 0,5; 2021 – 0,74; 2022 – 0,16; 2023 – 0,4; 2024 – 0,38 млрд дол. США. Пік припадає на 2021 рік – останній рік без валютних обмежень; різке падіння 2022 року зумовлене запровадженими НБУ воєнними валютними обмеженнями (постанова Правління НБУ № 18 від 24.02.2022 [4]), які перекрили й канал роялті; часткове відновлення 2023–2024 років збігається з поетапною лібералізацією. Сукупно лише цим каналом за п'ять років виведено близько 2,2 млрд дол. США, причому йдеться переважно про документально оформлену частину, без урахування прихованих схем.

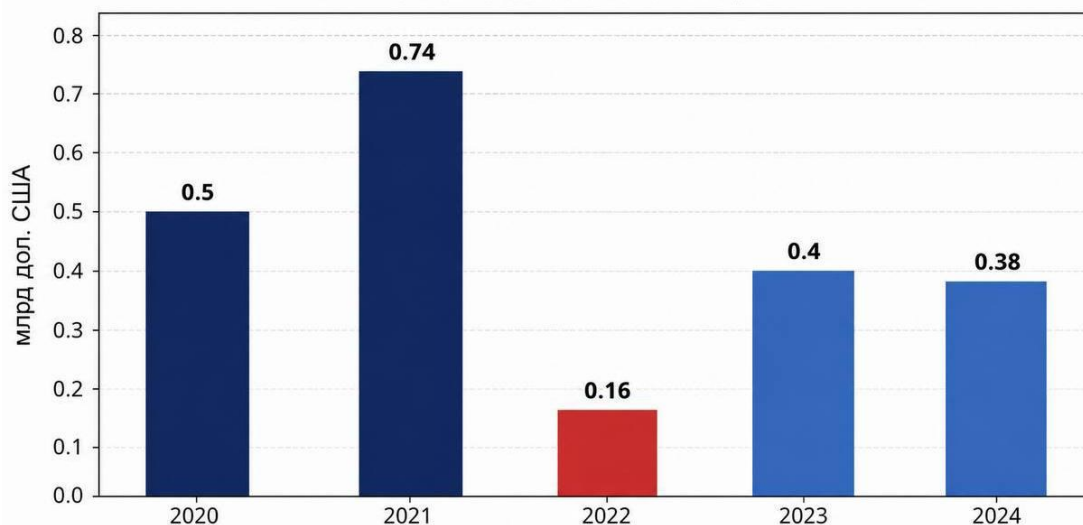

Рис. 2. Обсяги виведення роялті, 2020–2024 рр. (за дослідженнями автора)

Джерело: матеріали роботи Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України

Макроекономічна значущість цих обсягів полягає не лише в недоотриманні бюджетом податку з доходу нерезидента та податку на прибуток, а й у тиску на валютний ринок: кожен виведений мільярд доларів формує додатковий попит на валюту, не забезпечений зустрічним експортним надходженням, що знецінює гривню та виснажує резерви. В умовах війни, коли зовнішня допомога й резерви є критичним ресурсом оборони, виведення капіталу через роялті набуває не лише фіскального, а й безпекового виміру. Чутливість каналу до валютних обмежень (обвал 2022 року та відновлення 2023–2024 років) підтверджує, що адміністративні заборони здатні лише тимчасово стримати відплив, тоді як стале розв'язання лежить у площині прозорості та правозастосування, зокрема й апробацією кращих практик **міжнародного контролю**. Україна відтворює глобальний тренд, тож доцільно враховувати напрацьований світом інструментарій. Базовим є стандарт ОЕСР: функціональний аналіз DEMPE (кроки 8–10 BEPS) та nexus-підхід (крок 5), за яким пільга на доходи від ІВ надається лише пропорційно до реальних витрат на дослідження й розробки в самій юрисдикції, що підтримує модель «порожніх» ІР-холдингів [13]. Показовою є практика Європейського Союзу у справах про незаконну державну допомогу: 10 вересня 2024 року Суд ЄС ухвалив остаточне рішення у справі Apple, підтвердивши обов'язок Ірландії стягнути понад 13 млрд євро недоплачених податків, пов'язаних із розподілом прибутку від ІВ; у центрі справи – функціональний аналіз, методологічно тотожний DEMPE [11]. Серед національних інструментів – британський

«податок на відведений прибуток» (Diverted Profits Tax), американські режими GILTI та FDII, а також глобальний мінімальний податок (Pillar Two) з мінімальною ефективною ставкою 15%, що прибирає сенс переміщення прибутку від ІВ у нульові юрисдикції [14]. Спільний знаменник цих підходів і є пріоритетом економічної суті над юридичною формою, що збігається з логікою національного правозастосування.

Висновки. Підсумовуючи викладене, відзначимо, що роялті є витонченим механізмом виведення капіталу, що поєднує відплив коштів за кордон із завищенням витрат і звуженням податкової бази. Межу між законним плануванням і злочином визначає відповідність юридичної конструкції економічній реальності – реальна присутність нерезидента, його статус бенефіціарного власника, ринковість ставки та ділова мета. Позиція податкових органів ґрунтується на виявленні штучності: право на ІВ відірване від місця створення вартості. Показовий кейс «Альфа-Банк / Сенс Банк» демонструє типову конструкцію – переписування права на офшор і тисячократне зростання ставки роялті. Обсяги виведення цим каналом (близько 2,2 млрд дол. за 2020–2024 роки) та їх чутливість до валютних обмежень підтверджують макроекономічну значущість проблеми. Стратегічним напрямом протидії є не адміністративні заборони, а зміщення акценту на прозорість і правозастосування: кодифікація DEMPE-аналізу для нематеріальних активів, посилення тесту бенефіціарного власника, розвиток цінкових баз для контролю ринковості ставок та імплементація глобального мінімального податку (Pillar Two).

Бібліографічний список

1. Вагнер І.М., Демко І.І., Пришляк Г.В. Особливості обліку та оподаткування роялті. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2018. Випуск. 2. С. 78–81.
2. Єрофеєнко Л.В. Договірне регулювання розподілу роялті та їх адміністрування органами колективного управління (ОКУ) в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 12. С. 2683–2696.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (пп. 14.1.225; ст. 39; ст. 103; пп. 140.5.7; ст. 141). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Постанова Правління Національного банку України від 24.02.2022 № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану». URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/law/Resolution_24022022_18_kp.pdf
5. Роялті на пів мільярда: БЕБ заявила про підозру М. Фрідману у відмиванні коштів через колишній Альфа-Банк. *Forbes Ukraine*, 18.08.2023. URL: <https://forbes.ua/money/royalti-napivmilyarda-beb-zayavila-pro-pidozru-mikhaylu-fridmanu-u-vidmivanni-koshtiv-cherez-kolishniy-alfa-bank-18082023-15499>
6. Ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду м. Києва у справі № 761/9337/22 (КП № 42022000000000463). ЄДРСР, док. № 105054037. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105054037>
7. Ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду м. Києва у справі № 761/19170/23. ЄДРСР, док. № 111745698. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111745698>
8. Фрідману заявили про підозру через махінації із Сенс Банком. *ZN.ua*, 18.08.2023. URL: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/fridmanu-zajavili-pro-pidozru-cherez-makhinatsiji-iz-sens-bankom.html>

9. Чугрій Г.А., Чугрій Н.А. Методика визначення ставки роялті у договорах трансферу технологій. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Випуск № 4. С. 110–117.
10. Чугрій Н.А. Роялті як інструмент залучення інвестицій в інноваційний розвиток аграрного підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія.: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Випуск 14. Частина 2. С. 182–186.
11. Court of Justice of the EU. Commission v Ireland and Others (C-465/20 P), 10.09.2024 (державна допомога Apple; функціональний аналіз IB). URL: <https://curia.europa.eu>
12. OECD. Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations (функції DEMPE щодо нематеріальних активів). URL: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/transfer-pricing.html>
13. OECD/G20. Base Erosion and Profit Shifting (BEPS): Action Plan (кроки 5, 8–10). URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/>
14. OECD/G20. Pillar Two – Global Anti-Base Erosion Model Rules (глобальний мінімальний податок 15%). URL: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/global-minimum-tax.html>

References

1. Vahner I.M., Demko I.I., Pryshliak H.V. (2018). Osoblyvosti obliku ta opodatkovannia roialti [Features of accounting and taxation of royalties]. *Bukhhalterskyi oblik, analiz ta audit*, no. 2, p. 78–81.
2. Yerofeienko L.V. (2025). Dohovirne rehuluvannya rozpodilu roialti ta yikh administruvannya orhanamy kolektyvnoho upravlinnia (OKU) v Ukraini [Contractual regulation of the distribution of royalties and their administration by collective management bodies (CMBs) in Ukraine]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii*, no 12, p. 2683–2696.
3. Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI (pp. 14.1.225; st. 39; st. 103; pp. 140.5.7; st. 141) [Tax Code of Ukraine dated 02.12.2010 No. 2755-VI (clauses 14.1.225; article 39; article 103; clauses 140.5.7; article 141)]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Postanova Pravlennia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 24.02.2022 № 18 “Pro robotu bankivskoi systemy v period zaprovadzhennia voiennoho stanu” [Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine dated February 24, 2022 No. 18 “On the operation of the banking system during the period of martial law”]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/law/Resolution_24022022_18_kp.pdf
5. Roialti na piv miliarda: BEB zaiavyla pro pidozru M. Fridmanu u vidmyvanni koshtiv cherez kolyshnii Alfa-Bank. *Forbes Ukraine*, 18.08.2023 [Half a billion in royalties: BEB announced suspicions of M. Fridman in money laundering through the former Alfa-Bank. *Forbes Ukraine*, 08/18/2023]. Available at: <https://forbes.ua/money/roialti-na-pivmilyarda-beb-zayavila-pro-pidozru-mikhaylu-fridmanu-u-vidmyvanni-koshtiv-cherez-kolishnii-alfa-bank-18082023-15499>
6. Ukhvala slidchoho suddi Shevchenkivskoho raionnoho sudu m. Kyieva u spravi № 761/9337/22 (KP № 4202200000000463). YeDRSR, dok. № 105054037 [Decision of the investigating judge of the Shevchenkivskyi district court of Kyiv in case No. 761/9337/22 (CP No. 4202200000000463). EDRSR, doc. No. 105054037]. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105054037>
7. Ukhvala slidchoho suddi Shevchenkivskoho raionnoho sudu m. Kyieva u spravi № 761/19170/23. YeDRSR, dok. № 111745698 [Decision of the investigating judge of the Shevchenkivskyi district court of Kyiv in case No. 761/19170/23. EDRSR, doc. No. 111745698]. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111745698>
8. Fridmanu zaiavyly pro pidozru cherez makhinatsii iz Sens Bankom. *ZN.ua*, 18.08.2023 [Fridman was declared under suspicion due to fraud with Sense Bank. *ZN.ua*, 08/18/2023.]. Available at: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/fridmanu-zajavili-pro-pidozru-cherez-makhinatsiji-iz-sens-bankom.html>
9. Chuhrii H.A., Chuhrii N.A. (2018). Metodyka vyznachennia stavky roialti u dohovorakh transferu tekhnologii [Methodology for determining the royalty rate in technology transfer agreements]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, no 4, p. 110–117.
10. Chuhrii N.A. (2017). Roialti yak instrument zaluchennia investytsii v innovatsiyni rozvytok ahrarnoho pidpriemnytstva [Royalty as a tool for attracting investments in the innovative development of agricultural entrepreneurship]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii.: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, no 14 (2), p. 182–186.
11. Court of Justice of the EU. Commission v Ireland and Others (C-465/20 P), 10.09.2024 (Apple state aid; functional analysis of IB). Available at: <https://curia.europa.eu>
12. OECD. Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations (DEMPE functions on intangible assets). Available at: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/transfer-pricing.html>
13. OECD/G20. Base Erosion and Profit Shifting (BEPS): Action Plan (steps 5, 8–10). Available at: <https://www.oecd.org/tax/beps/>
14. OECD/G20. Pillar Two – Global Anti-Base Erosion Model Rules (global minimum tax 15%). Available at: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/global-minimum-tax.html>

Oleksii Ielkhin

Interim Acting Head of the Eighth Department,
Department of Strategic Investigations
of the National Police of Ukraine;
Police Colonel,
Doctor of Philosophy
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-3910-0187>

ROYALTIES AS A MECHANISM FOR CAPITAL WITHDRAWAL: LEGAL AND ILLEGAL PRACTICES IN WAR CONDITIONS

The article analyses the features of royalty as a mechanism for capital withdrawal, focusing on the forms of such activity in wartime. Emphasis is placed on the fact that the transitional state of the socio-economic system of Ukraine is characterized, on the one hand, by the formation of market practices, the development of new forms of economic activity and business management models, and, on the other, by the shadowing and criminalization of economic sectors. It is substantiated that one of such negative phenomena is the withdrawal of assets outside the economic system of the state by committing financial and other illegal transactions. This phenomenon is characterized as an economic and legal problem. The special relevance of neutralizing such illegal practices in wartime is emphasized. The main attention is focused on the features of using royalty as a tool for capital withdrawal outside Ukraine. The levels of danger and threats to the state economy of the use of withdrawing funds from Ukraine and the impact of such activities on the economic capacity of the state in conditions of war and loss of trust from international partners are characterized. The features of royalty as a tool for aggressive tax planning are determined, namely, the legal simplification of the alienation of intellectual property rights. The theoretical foundations of the study of this issue are outlined. The essence of royalty as a legal mechanism from the point of view of tax legislation is described. The features of the illegal use of royalty as a tool are given, reflecting specific schemes of such activity. The concept of assessing the illegality of royalty, which is used by tax authorities, is defined, and specific signs of illegality are identified. The main tools used to detect the illegal use of royalty are defined. The real scale of capital withdrawn using the royalty mechanism during the martial law period is described in detail, at the level of the author's diagram. The total losses of the economy based on the results of such indicators of illegal capital withdrawal are justified.

Keywords: capital, capital withdrawal, volumes of withdrawn capital, mechanisms of capital withdrawal, tax planning, royalty, criminal illegality.

Дата надходження статті: 19.06.2026

Дата прийняття статті до публікації: 24.07.2026

Дата публікації статті: 02.09.2026